DENİZCİLİK FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVRİM İÇİ ORTAMLARDA BİLGİ PAYLAŞMA DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ

Dr. Arzu DEVECİ TOPAL
Kocaeli Üniversitesi, Enformatik Bölümü
arzudevecit@gmail.com

Özet
Gemi adamları denizcilik sektörünün en önemli öğelerinden biridir ve karşılaştıkları sorunları çözebilme becerilerine sahip olmaları gerekir. Gemi adamlarının iyi bir problem çözücü olabilmeleri için kendi kendine öğrenebilen, bilgi ve becerilerini paylaşabilen bireyler olmaları gerekir. Çevrim içi öğrenme kavramı ve sosyal ağlarla birlikte bilginin edinilmesi ve paylaşılması önemli olmaya başlamıştır. Yaşam boyu öğrenmeyi gerektiren günümüz koşullarında bilginin veya ürünün web üzerinden paylaşılması öğrenme sürecini geliştirmektedir. Bu çalışmanın amacı denizcilik fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin çevrimiçi ortamlarda bilgi alma ve verme durumlarını ortaya koymaktır. Bu araştırmada İstanbul teknik Üniversitesi Denizcilik Fakültesi öğrencilerinin demografik değişkenlere göre çevrim içi ortamlarda bilgiyi paylaşma durumları incelenmiştir. Çalışmaya 2018-2019 öğrenim gören 140 öğrenci katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak Avcı ve Ergün (2015) tarafından uyarlanan "Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarında Bilgi Paylaşma Davranışı Ölçeği" kullanılmıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde öğrencilerin bilgi alma puanların yüksek vermenin ise düşük olduğu, bilgisayarı kullanma becerisi ileri düzey olanların orta düzey olanlara göre daha fazla bilgi aldığı fakat bilgiyi vermede herhangi bir farka rastlanmadığı, günlük bilgisayarı kullanma süresi 1 saatten az olanlar ile 4-6 saat arasında olanların bilgiyi verme düzeylerinin daha yüksek olduğu, öğrencilerin cinsiyeti, bölümü, sınıf düzeyi ve cep telefonu kullanma süresine göre anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Çevrimiçi, bilgi paylaşma, denizcilik öğrencileri.

INVESTIGATION of the INFORMATION SHARING BEHAVIORS of the FACULTY of MARITIME FACULTY STUDENTS in ONLINE ENVIRONMENTS

Abstract
Seafarers are one of the most important elements of the maritime sector and they must have the skills to solve the problems encounter. Seafarers should be who can self-learners, share their knowledge and skills to be a good problem solver. With the concept of online learning and social networks the acquisition and sharing of knowledge became important. In today's conditions that require lifelong learning, sharing the information or product on the web is improving the learning process. The aim of this study is to reveal the status give and receive information in online environments of students studying at maritime faculties. In this study, the status of students of Istanbul Technical University Maritime Faculty to share information according to demographic variables in online environments were examined. The sample of the study consisted of 140 students who in the 2018-2019 academic year. In the study, "Knowledge Sharing Behavior in Online Learning Environments Scale" which was adapted by Avcı and Ergün (2015), was used as data collection tool. When the findings are examined it is determined that students' knowledge receiving scores are high and knowledge giving scores are low; the ability to use the computer the advanced level, receiving more information than the intermediated ones; knowledge giving level who have less than 1 hour and between 4-6 hours of daily computer use have higher than other groups; no significiant difference according to gender, department, class level and the duration of using mobile phones.

Keywords: Online, information sharing, maritime students.

1. GİRİŞ

Denizcilik tarih boyunca dünyanın sayılı alanları arasında yer almış ve almaya devam edecektir. Gemi adamları denizcilik sektörünün en önemli öğelerinden biridir ve

karşılaştıkları sorunları çözebilme becerilerine sahip olmaları gerekir. Gemi adamlarının iyi bir problem çözücü olabilmeleri için kendi kendine öğrenebilen, bilgi ve becerilerini paylaşabilen bireyler olmaları gerekir. Denizcilik eğitimin gereklerinin yerine getirilmesinde Teel (1999) aktif öğrenme kavramının önemli olduğunu belirtmiştir. Denizcilik öğrencilerinin gemide yer alan sistemleri verimli kullanması kendilerini geliştirmelerine bağlıdır. Asyalı, Tuna ve Cerit (2004) göre denizcilik eğitiminde öğrencilerin kritik ve bağımsız düşünme, beklenmeyen sonuçları sorgulama/düzeltme ve kendi öğrenme süreçlerini yönetebilmeleri konularında geliştirilebilmeleri önemlidir.

Yaşam boyu öğrenmeyi gerektiren günümüz koşullarında bilginin veya ürünün web üzerinden paylaşılması öğrenme sürecini geliştirmektedir. Çevrim içi öğrenme kavramı ve sosyal ağlarla birlikte bilginin edinilmesi ve paylaşılması önemli olmaya başlamıştır. Çevrimiçi topluluk sistemleri bilginin paylaşımına kaynaklık ederken alıcının gerekli anlayışı oluşturulmasını kolaylaştırmakta ve bir sorun için bir çözüm geliştirilmesini sağlamakta ve böylece alıcı paylaşılan bilgiyi yeniden üretmektedir(Avcı ve Ergün, 2015). Bock, Zmud, Kim ve Lee (2005) bu süreci çevrimiçi öğrenme ortamlarındaki bireylerin bilgilerini paylaşması ve ortaya çıkan bir probleme cevap vermeleri olarak tanımlamışlardır. Bilgi paylaşımı, bir organizasyondaki bireylerin, edindikleri veya yarattıkları bilgileri başkalarıyla paylaşma istekliliği ile ilgilidir (Gibbert ve Krause 2002).

Bireyler ve örgütler arasında bireylerin sahip olduğu bilgi organizasyonel seviyeye taşınarak örgüt için ekonomik ve rekabetçi bir değere dönüştürülür ve bilgi paylaşımının odak noktasını, bilgiyi diğer bireylere, gruplara ve organizasyonlara açıklayabilen, kodlayan ve iletişim kurabilen bireyler oluşturmaktadır (Işık, 2018). Fei (2011) denizcilik sektöründe personel hareketliliğinin çok fazla olduğunu ve bu yüzden proaktif bilgi uygulamaları yoluyla bilginin korunması ve aktarılması gerektiğini, bilgi aktarımının kolaylaştırılması, öğrenme ve paylaşım ortamının teşvik edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Web ortamı bilginin paylaşılmasını kolaylaştıran en önemli ortamlardan biridir.

Bu çalışmanın amacı bilginin edinilmesinin ve paylaşılmasının önemli olduğu denizcilik sektöründe görev alacak denizcilik fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin çevrimiçi ortamlarda bilgi alma ve verme durumlarını ortaya koymaktır.

YÖNTEM

Araştırma, betimsel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Betimsel tarama modelinde var olan bir durum çeşitli bağımsız değişkenler doğrultusunda açıklanmaya çalışılır (Karasar, 2012). Bu araştırmada İstanbul teknik Üniversitesi Denizcilik Fakültesi öğrencilerinin demografik değişkenlere göre çevrim içi ortamlarda bilgiyi paylaşma durumları incelenmiştir. Çalışmaya 2018-2019 öğrenim gören 140 öğrenci katılmıştır. Çalışma grubunun demografik değişkenlere göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir:

Tablo 1. Çalışma Grubunun Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı

Cinsiyet	**N**	**%**	**Bölüm**	**N**	**%**
Kadın	19	13,6	Deniz Ulaştırma ve İşletme Mühendisliği	59	42,1
Erkek	121	86,4	Gemi Makineleri İşletme Mühendisliği	81	57,9
Sınıf	**N**	**%**	**Günlük bilgisayar kullanma süresi**	**N**	**%**
1	41	29,3	Hiç	13	9,3
2	46	32,9	1 saatten az	38	27,1
3	15	10,7	1-3 saat	64	45,7
4	38	27,1	4-6 saat	25	17,9
Günlük akıllı cep telefonu kullanma süresi	**N**	**%**	**Bilgisayar kullanma düzeyi**	**N**	**%**
1 saatten az	11	7,9	Orta	100	71,4
1-3 saat	73	52,1	İleri	40	28,6
4-6 saat	46	32,9			
7 saat +	10	7,1			

Veri toplama aracı

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak Tseng ve Kuo (2014)' nun diğer bireyleri cesaretlendirmek, endişeleri ifade etmek, kendi duygusal hikâyelerini paylaşmak, deneyim ve beceri alışverişi yapmak, öğretici kaynakları yüklemek/indirmek ve tartışma yapmak açısından bilgi paylaşma davranışını ölçmek üzere geliştirdikleri 10 madde Avcı ve Ergün (2015) tarafından Türkçeye "Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarında Bilgi Paylaşma Davranışı Ölçeği" şeklinde uyarlanmıştır. Ölçeğin kullanımı için gerekli izin eposta yoluyla alınmıştır. Ölçekte 4'ü bilgi alma ve 5'i bilgi verme olarak toplam 9 madde yer almaktadır. Bilgi paylaşma davranışı kesinlikle katılmıyorum (1) ile kesinlikle katılıyorum (7) arasında değişen 7'li likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin örneklem Yeterliliği Testi için hesaplanan KMO değeri 0,845 ve Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı α=0.90, her bir faktör açısından ise sırasıyla α=0.91 ve α=0.87 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ise ölçeğin tamamı için Cronbach α=0,857, bilgi alma için α=0,860 ve bilgi verme için α=0,913 olarak belirlenmiştir. Buna göre ölçeğin oldukça yüksek güvenirlik değerlerine sahip olduğu söylenebilir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi için SPSS 18.0 programı ile yapılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler, sıklık analizi, ortalama, standart sapma, bağımsız örneklem t testi ve ANOVA testi uygulanmıştır. Anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir. Ölçek maddelerine verilen cevaplarda derece aralığının eşit olduğu varsayıldığında, en yüksek değer en düşük değerden çıkarılarak derece sayısına bölünmüştür. Bu aralığın değeri 6/7=0.86'dır ve Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2:*Araştırma Ölçeğine İlişkin Puan Dağılımı Sınırları*

Seçenekler	**Sınırlar**
Kesinlikle katılıyorum (7)	7.00-6.17
Genellikle Katılıyorum	6.16-5.31
Sıklıkla katılıyorum	5.3-4.45
Biraz katılıyorum	4.44-3.58
Nadiren katılıyorum	3.57-2.72
Katılmıyorum	2.71-1.86
Kesinlikle katılmıyorum (1)	1.85-1.00

Bulgular

Denizcilik fakültesi öğrencilerinin web ortamında bilgi paylaşma davranışları incelenmiş ve cinsiyet, bölüm, sınıf, bilgisayar ve cep telefonu kullanma süresi ile bilgisayar kullanma becerileri açısından karşılaştırılmış; elde edilen bulgular özetlenmiştir.

Öğrencilerin web ortamında bilgiyi paylaşma davranışına ilişkin algı düzeylerini belirlemek üzere aritmetik ortalamalarına bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin web ortamında bilgiyi paylaşma davranışına ilişkin algı düzeyleri

	Bilgiyi paylaşma davranışı	**N**	**X**	**S.s**
Bilgi alma	Çevrimiçi ortamlarda diğer üyelerin gönderilerini okurum.	140	4,91	1,53
	Çevrimiçi ortamlarda var olan öğretici kaynakları indiririm.	140	5,01	1,28
	Çevrimiçi ortamlarda diğer üyelerin öğrenme deneyimleri, bilgi ve becerilerinden faydalanırım.	140	4,94	1,43
	Çevrimiçi ortamlarda diğer üyelerin paylaştıklarını okurum.	140	5,02	1,42
Bilgi verme	Çevrimiçi ortamlardaki tartışmalara genellikle cevap yazarım. / katılırım.	140	3,05	1,88
	Çevrimiçi ortamlarda sık sık öğretici kaynaklar yüklerim.	140	2,78	1,78
	Çevrimiçi ortamlarda kendi öğrenme deneyimlerimi, bilgi ve becerilerimi genellikle paylaşırım.	140	3,09	1,87
	Çevrimiçi ortamlarda duygularımı genellikle paylaşırım.	140	2,59	1,77
	Çevrimiçi ortamlarda endişelerimi genellikle ifade ederim.	140	2,74	1,80
Bilgiyi alma genel ortalama		140	4,97	1,18
Bilgiyi verme genel ortalama		140	2,85	1,57
Toplam		140	3,79	1,13

Bu bulgulara göre öğrencilerin bilgi alma davranışını sıklıkla uyguladıkları fakat bilgi verme davranışlarını nadiren gerçekleştirdikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin bilgilerini paylaşmaya teşvik edilmeleri ve bu paylaşımın hem kendilerine hem de başkalarına sağladığı yararlar konusunda bilinçlendirilmesi önemlidir.

Çalışmada öğrencilerin cinsiyetleri, öğrenim gördükleri bölüm, sınıf düzeyi ve akıllı cep telefonu kullanma süresine göre anlamlı bir farklılığa rastlanmazken günlük bilgisayar kullanma süresi ve düzeyine göre anlamlı farklılıklara rastlanmıştır.

Öğrencilerin günlük bilgisayar kullanım süresine göre bilgi paylaşama davranışlarının ANOVA sonuçları tablo 4 te verilmiştir. Yapılan analiz sonucu varyansların homojen olduğu belirlenmiş ve analizde Scheffe testi kullanılmıştır. Tabloya göre bilgi alama davranışında bilgisayar kullanma süresinde anlamalı bir farka rastlanmazken bilgisayarı günlük 1 saatten az ve 4-6 saat arasında kullananların 1-3 saat kullananlara göre daha fazla bilgi verdikleri belirlenmiştir ($F_{(136,3)}$=3,67; p<.05)

Tablo 4: Öğrencilerin günlük bilgisayar kullanım süresine göre bilgi paylaşama davranışlarının ANOVA sonuçları

Günlük bilgisayar kullanma süresi		N	X	S.s	F	P	Fark
Bilgiyi alma	Hiç	13	21,31	4,82	1,496	.218	
	1 saatten az	38	19,29	4,53			
	1-3 saat	64	19,41	4,70			
	4-6 saat	25	21,24	5,05			
	Toplam	140	19,88	4,75			
Bilgiyi verme	Hiç	13	11,46	6,83	3,667	.014	1 saatten az ile 1-3 saat arasında
	1 saatten az	38	16,24	8,71			
	1-3 saat	64	12,53	7,20			4-6 saat ile 1-3 saat arasında
	4-6 saat	25	17,08	7,26			
	Toplam	140	14,25	7,84			
Toplam	Hiç	13	32,77	8,72	2,837	.040	
	1 saatten az	38	35,53	12,09			4-6 saat ile 1-3 saat arası
	1-3 saat	64	31,94	8,81			
	4-6 saat	25	38,32	9,756			
	Toplam	140	34,13	10,16			

Öğrencilerin bilgisayar kullanma düzeyine göre bilgi paylaşama davranışlarının t testi sonuçları tablo 5'te verilmiştir. Bu tabloya göre ileri düzeyde bilgisayar kullanma becerisine sahip öğrencilerin orta düzeye göre bilgiyi daha fazla aldıkları (t(140)=2,312; p<.05)belirlenmiş olup bilgiyi verme ve toplamda aralarında anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Tablo 5: Öğrencilerin bilgisayar kullanma düzeyine göre bilgi paylaşama davranışlarının t testi sonuçları

Bilgisayar kullanma becerisi		N	X	S.s	t	p
Bilgiyi Alma	Orta	100	19,30	4,33	2,312	.022
	İleri	40	21,32	5,47		
Bilgiyi Verme	Orta	100	14,61	7,32	0,859	.392
	İleri	40	13,35	9,04		
Toplam	Orta	100	33,91	9,27	0,401	.689
	İleri	40	34,68	12,21		

Tartışma ve sonuç

Günümüzde bilgi paylaşıldıkça değer kazanmakta ve öğrenmeyi olumlu yönde etkilemektedir. Denizcilikte bilginin belli bir kaynaktan çıkarak belli bir hedefe ulaşması yani bilginin paylaşılması önemlidir. Öğrencilerin bilgi alma davranışını sıklıkla, fakat bilgi verme davranışlarını nadiren gerçekleştirdikleri belirlenmiştir. Yapılşan çalışmalardan birinde Alakurt ve Yılmaz (2016) üniversite öğrencilerinin bilgi paylaşma davranışının yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Şentürk ve Çetin (2016) bilgi paylaşımına yönelik tutumun bilgi paylaşma davranışını olumlu olarak etkilediğini belirlemişlerdir. Bu yüzden öğrenciler bilgilerini paylaşmaya teşvik edilmeli, bilgiyi paylaşmanın hem kendilerine hem de başkalarına sağladığı yararlar konusunda bilinçlendirilmeliler. Yapılan çalışmalar bireyler sosyal bağları güçlü olan bireylerin daha fazla bilgi paylaşma süreçlerine katıldıklarını göstermektedir (Alakurt ve Keser, 2014; Suh ve Shin, 2010). Bu yüzden bireylerin sosyal ilişkiler kurabileceği sanal ortamlar yaratılmalıdır.

Çalışmada öğrencilerin cinsiyetleri, öğrenim gördükleri bölüm, sınıf düzeyi ve akıllı cep telefonu kullanma süresine göre anlamlı bir farklılığa rastlanmazken günlük bilgisayar kullanma süresi ve düzeyine göre anlamlı farklılıklara rastlanmıştır. Bilgi alma davranışında bilgisayar kullanma süresinde anlamalı bir farka rastlanmazken bilgisayarı günlük 1 saatten az ve 4-6 saat arasında kullananların 1-3 saat kullananlara göre daha fazla bilgi verdikleri belirlenmiştir. Bunun nedeni öğrencilerin bilgisayardan ziyade akıllı cep telefonu kullanmaları neden olabilir. Bu farklılıkların nedeni araştırılabilir. Alakurt ve Yılmaz (2016)'da üniversite öğrencileri ile yaptıkları bir çalışmada öğrecilericinsiyetleri ve internet kullanım sürelerinie göre bilgi paylaşma davranışlarında anlamlı bir farka rastlamamışlardır.

İleri düzeyde bilgisayar kullanma becerisine sahip öğrencilerin orta düzeye göre bilgiyi daha fazla aldıkları belirlenmiştir. Abell (2000) bireylerin bilgiyi bulmayı, elde etmeyi, yönetmeyi, paylaşmayı ve kullanabilmeyi sağlayan becerileri öğrenmeleri gerektiğini belirtmiştir. Öğrencilerin bilgisayar kullanma becerileri arttıkça bilgiyi paylaşma oranları artmaktadır bu yüzden öğrencilerin bilgisayar okuryazarlıkları geliştirilmelidir.

Kaynaklar

ABELL, A. (2000). Skills for knowledge environments. *Information Management Journal, 34(3),* 33-41. https://search.proquest.com/docview/227758734?accountid=16382

ALAKURT, T. ve KESER, H. (2014). An examination of the knowledge sharing behaviors between members of virtual communities of practice. *İlköğretim Online, 13(4),* 1331-1351.

ALAKURT, T. ve YILMAZ, R. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Facebook Gruplarındaki Bilgi Paylaşma Davranışlarının İncelenmesi. *10th International Computer and Instructional Technologies Symposium (ICITS)*, Rize.

ASYALI, E., TUNA, O. ve CERİT A.G. (2004). Denizcilikte Aktif Eğitim ve Kalite Yönetimi. 1.Aktif eğitim kurultayı. İzmir

AVCI YÜCEL, Ü. ve ERGÜN, E. (2015). Çevrimiçi öğrenme ortamlarında bilgi paylaşma davranışı ölçeğinin Türkçe uyarlaması: Bir geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Başkent University Journal of Educatıon, 2(2),* 219-228.

BOCK, G.-W., ZMUD, R. W., KİM, Y.-G., and LEE, J.-N. (2005). Behavioral intention formation in knowledge sharing: Examining the roles of extrinsic motivators, social psychological forces, and organizational climate. *MIS Quarterly*, 29(1), 87–111.

ÇETİN, A. ve ŞENTÜRK, M. (2016). Bilgi paylaşma davranışının planlı davranış teorisi ve sosyal değişim teorisi bağlamında incelenmesi: Dermatologlar üzerine ampirik bir araştırma. *Ege Akademik Bakış,* 16(2), 241-256.

FEI, J. (2011) An empirical study of the role of information technology in effective knowledge transfer in the shipping industry. Maritime Policy &Management, 38(4), 347-367. DOI: 10.1080/03088839.2011.588259

IŞIK, M. (2018). Bilgi paylaşımını etkileyen faktörler ve bilgi paylaşım sürecinin yenilikçi iş davranışına etkisi (The impact on the innovative work behavior of the factors affecting knowledge sharıng and knowledge sharing process). *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi (17. UİK Özel Sayısı*), 641-656 DOI: 10.18092/ulikidince.430481

SUH, A. & SHIN, K.S. (2010). Exploring the effects of online social ties on knowledge sharing: A comparative analysis of collocated vs dispersed teams. *Journal of Information Science, 36(4),* 443-463.

TEEL, S.(1998), Facilitating the Student Lead Debrief. INSLC, Plymouth, England.